

Asia: Saaristomeren hoito- ja käyttösuunnitelman lausuntopyyntö (MH 3758/2024)

Metsähallitus
kirjaamo@metsa.fi

Lausunto

1 Johdanto

Metsähallitus on laatinut Saaristomeren alueita koskevan hoito- ja käyttösuunnitelman (HKS) valtion hallinnassa oleville suojelu- ja suojeluun varatuille alueille. Suunnitelma-alue kattaa Paraisten kaupungin sekä Kemiönsaaren ja Naantalin kuntien alueita. Metsähallitus pyytää (Diaarilla MH 3758/2024) Luonnonvarakeskukselta lausuntoa hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksesta sekä suunnitelman liitteinä olevista päivitetystä Saaristomeren kansallispuiston järjestyssääntöluonnoksesta ja uudesta Seilin saariston luonnonsuojelualueesta koskevasta järjestyssääntöluonnoksesta.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskus (Luke) on perehtynyt hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnokseen ja lausuu seuraavan.

Ympäristövaikutukset

Saaristomeri on lajistoltaan ja luontotyypeiltään poikkeuksellisen monimuotoinen. Alueella esiintyy 32 Natura maaluontotyyppiä ja noin 600 uhanalaista lajia. Tämä asettaa erityisiä vaatimuksia hoito- ja käyttösuunnitelmalle. Alueella suoritettavan toiminnan ympäristövaikutuksia tulee seurata ja kulumisen ja häirinnän vaikutukset tulee minimoida luonnonhoidon kokonaissuunnitelman mukaisesti. Erityistä huomiota tulee kiinnittää matkailun ja virkistyskäytön kestävyyteen, koska alueen matkailukäyttö tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Luontotyyppien tilan seuranta tulee jatkaa ja tehostaa sisällyttäen mukaan erilaisia ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä, joita suunnitelmassa on esitetty. Huomiota on kiinnitettävä vieraslajien seurantaan, torjuntaan ja poistoon resurssien puitteissa. Ilmastonmuutoksen vaikutukset alueella tulee huomioida. Tärkeää olisi tutkimustiedon hyödyntäminen ja yhteistyö Turun yliopiston Seilin tutkimusaseman kanssa. Jurmon lintuasema tuottaa myös tietoa mm. alueen linnustosta ja sen muutoksista. Liejutaskuravun poistomenetelmiä testataan alueella osana Biodiversea-hanketta. Hankkeessa kannattaisi myös tarkastella vertailualueiden avulla, saadaanko poistomenetelmien käytön aikana Högländin alueella näkyviin havaittavissa olevia vaikutuksia paikalliseen ekosysteemiin. Suurikaan rapusaalis pyynneistä ei takaa, että pyynti vaikuttaisi rapukannan tiheyteen siinä määrin, että vaikutukset olisivat havaittavissa ympäristössä.

Kalastus ja kalavarojen hoito

Kalastukseen ja kalavarojen hoitoon on kiinnitetty suunnitelmissa asianmukaisesti huomiota. Tunnustetaan kalastuksen merkitys Saaristomeren paikalliskulttuuriin, joka yleisellä tasolla ohjaa tavoitetta säilyttää alueen elinvoimaisuus ja kestävä kalastuskulttuuri.

Suunnitelman mukaan kalastusta ei tulla rajoittamaan ja sitä sallitaan kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti sekä Saaristomeren kansallispuiston säädösten, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Kemiönsaaren-Särkisalon, Paraisten-Nauvon, Korppoon-Houtskariniön ja Airisto-Velkuan kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien mukaisesti. Luonnonvarakeskus katsoo, että nykyiset ja tulevat rajoitusalueet, jotka kattavat yhteensä vajaat 8 % suojelualueen pinta-alasta, eivät tule nykyisestä suunnitelmasta heikentämään virkistys- tai ammattikalastusta, eivät myöskään kalastusmatkailua, eivätkä siten suunnittelualueen kalastuskäyttöä.

Vapaa-ajankalastuksen mahdollisuudet pysyvät ennallaan tai jopa paranevat, kun Saaristomeren kansallispuiston pyydyslupa-alueen osalta lupien ostaminen ei ole jatkossa pelkästään sidottu kuntalaisiin tai mökkikiinteistön omistaviin henkilöihin. Suunnittelualueella noudatetaan voimassa olevaa yleistä kalastuslakia (379/2015, 49 §) mikä myös turvaa vapaa-aikakalastajan kalastusmahdollisuuksia.

Kalastuksen kestävyys ja kalaston biologisen monimuotoisuuden turvaaminen ovat tärkeä kokonaisuus, josta mainitaan suunnitelmassa esimerkkinä haukipopulaation tila Saaristomerellä. Se on heikko ja vaatisi kohentamista lisääntymisalueista huolehtimalla. Suunnitelmassa mainitaan menetelmänä kalastuksen ohjaus ja kalataloudelliset kunnostustoimenpiteet, mm. kutu- ja elinalueina toimivien fladojen, kluuvien ja riuttojen kunnostukset. Tämä kohta vaatisi konkreettisempia suunnitelmia populaation tilan parantamiseksi. Lisäksi mainitaan tavoite säilyttää luonnonkalakantoja elinvoimaisina. Suunnitelmassa jää kuitenkin epäselväksi, miten elinvoimaisuus tullaan mittaamaan ja määrittämään ja mitkä ovat suunnitellut konkreettiset toimenpiteet, mikäli elinvoimaisuus on uhattuna esimerkiksi hauen kohdalla. Kalaston elinvoimaisuuden turvaamiseen tähtäävät suunnitelmat olisivat voineet olla rohkeampia ja yksityiskohtaisempia. Sen sijaan ne jäivät lyhyiksi lupauksiksi ilman varsinaista konkretiaa.

Hylkeet

Itämerennorpan ohella harmaahylje (halli) on yksi Saaristomeren Natura-alueen suojeluperusteisista lajeista, mutta suunnitelma pyrkii nyt mahdollistamaan harmaahylkeen metsästykseen myös kansallispuiston alueella. Luke huomauttaa, että hallien karvanvaihtoalue menee osittain päällekkäin sisäsaaristossa uhanalaisten itämerennorppien esiintymispaikkojen kanssa. Kansallispuistossa tapahtuva hallimetsästys muodostaakin uuden uhan jo ennestään uhanalaiselle norpalle, koska lajintunnistus erityisesti nuorten ja naaraiden osalta on haasteellista metsästystilanteessa.

Luke näkee hyvänä suunnitelmassa esitetyt uudet maihinnousu- ja liikkumisrajoitukset Saaristomeren vähälukuisen norppakannan suojelun tehostamiseksi. Saaristomeri on Suomen merialueen tärkein harmaahylkeiden maalle poikimisalue sekä erittäin merkittävä karvanvaihtoalue. Vuosittaisissa karvanvaihtoaikaisissa laskennoissa Saaristomeren alueelta on tavattu 4000-5000 hallia viime vuosina. Alueelle kerääntyy halleja laajemmalta alueelta karvanvaihtoon, eivätkä luvut välttämättä vastaa alueen hyljemääriä muina vuodenaikakoina. Saaristomeren laskenta-aikainen häiriöttömyys on merkittävä tekijä Itämeren ympärysvaltioiden yhteisten harmaahyljelaskentojen onnistumiselle. Luke korostaakin, että mikäli hallimetsästys aloitetaan

kansallispuiston alueelle, sitä ei tulisi kuitenkaan sallia ajankohdalla 15.5.-6.6., jotta kansainvälisen hallilaskenta-ajanjakson häiriöttömyys voitaisiin turvata.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus katsoo, että Saaristomeri poikkeuksellisen monimuotoisena elinympäristönä vaatii myös hoito- ja käyttösuunnitelmalta erityisen paljon. Alueella tapahtuvan toiminnan ympäristövaikutuksia tulee seurata ja ne tulee minimoida. Erityistä huomiota tulee kiinnittää matkailun ja virkistyskäytön kestävyYTEEN, koska alueen matkailukäyttö tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Luontotyyppien tilan seurantaa tulee jatkaa ja tehostaa. Yhteistyötä alueella toimivien tutkimuslaitosten kanssa olisi hyvä kehittää. Kalastuksen kestävyys ja kalaston biologisen monimuotoisuuden turvaaminen ovat myös tärkeä kokonaisuus. Harmaahylkeen metsästys kansallispuistoalueella saattaa vaarantaa Itämerennorpan kantaa. Hylkeen metsästystä kansallispuiston alueelle ei tulisi sallia 15.5.-6.6., jotta kansainvälisen hallilaskenta-ajanjakson häiriöttömyys voitaisiin turvata.

Nina Peuhkuri

Kehittämispäällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 26.06.2024 klo 13:13:02.

Lausunnon valmistelija(t):

Esa Huhta

Jari Raitaniemi, Mats Westerbom, Mervi Kunnasranta, Tuomas Seimola

Liitteet:

Tiedoksi: